

FFI-FOKUS

FORSVARSFAGLIG TIDSSKRIFT UTGITT AV FORSVARETS FORSKNINGSINSTITUTT

Nr. 01 | September 2011

Al-Qaida
ti år etter

Al-Qaida ti år etter

Av THOMAS HEGGHAMMER, Forsvarets forskningsinstitutt

Ti år etter 11. september er al-Qaida svekket som organisasjon, men fortsatt sterk som ideologi. Nye radikaliseringsmønstre og taktiske muligheter gir grunn til bekymring. Samtidig vokser den antimuslimske høyreekstremismen og gjør trusselbildet i Europa mer komplekst enn noen gang.

Dette FFI-FOKUS gjør opp status for al-Qaida og jihadistbevegelsen ti år etter terrorangrepene mot USA den 11. september 2001. Det skisserer hovedfasene i al-Qaidas utvikling det siste tiåret og presenterer de viktigste trendene i dagens trusselbilde.

Organisasjon, nettverk og bevegelse

Aller først: Hva er al-Qaida? Dette spørsmålet er blitt stadig vanskeligere å besvare med årene fordi det militante islamistiske aktøruniverset er blitt større og mer uoversiktlig. Organisasjonen bak 11. september-angrepet er blitt mindre, men mange nye grupper er kommet til, og antallet uavhengige sympatisører har vokst.

Begrepet "al-Qaida" brukes i dag om minst tre forskjellige ting: Den sentrale al-Qaida-organisasjonen basert i Pakistan, nettverket av regionale avdelinger, samt den bredere bevegelsen av ideologiske sympatisører. Uten å presisere hva man snakker om, er det derfor vanskelig svare kort på spørsmål som "har denne personen en al-Qaida-til-

knytning?" eller "har al-Qaida blitt sterkere eller svakere?" Mye avhenger av hvilken underorganisasjon eller –nettverk man har å gjøre med.

Samtidig har vi behov for samlebegreper som "jihadistbevegelsen", et enda løsere begrep som favner alle voldelige islamistiske aktører som opererer over landegrensene. Det inkluderer grupper som ikke deler al-Qaidas preferanse for vestlige mål, men ekskluderer nasjonalistisk orienterte væpnede islamistgrupper som Hamas i Palestina. Begrepet "islamisme" omfatter på sin side alle former for politisk aktivisme – både voldelig og ikke-voldelig – for en islamsk agenda.

Jihad mot Vesten

Det som i utgangspunktet skiller al-Qaida ideologisk fra andre typer jihadistgrupper er preferansen for angrep på vestlige, fortrinnsvis amerikanske, mål. Hovedbudskapet er at den muslimske verden angripes av ikke-muslimere på flere fronter, og at muslimer må slå tilbake med store terroraksjoner mot

Vesten. Slik skal de vantro avskrekkes fra å blande seg i muslimske affærer. Al-Qaida-propaganda kjennetegnes av sin oppramsing av symboler på muslimsk lidelse rundt om i verden. Rekrutteringsvideoer viser gjerne bilde på bilde av skadde muslimske kvinner og barn fra forskjellige konfliktsoner som Palestina og Irak.

Slett ikke alle radikale islamister deler denne agendaen. Før al-Qaida erklærte krig mot USA i 1996 førte de fleste jihadistgrupper enten en revolusjonær kamp mot sine respektive regimer (som i Egypt, Syria og Algerie), en nasjonalistisk kamp mot en enkelt okkupasjonsmakt (som i Afghanistan og Palestina) eller en sekterisk kamp mot shiamuslimer (som i Pakistan). Det er fortsatt mange jihadistgrupper som har slike lokale målsettinger.

De siste fem-seks årene har vi imidlertid observert ideologisk "hybridisering" blant noen jihadistgrupper, noe som utydeliggjør aktørlandskapet ytterligere. Antivest-

▲ **2 974 døde.** Minnetavle for ofrene etter terrorangrepene 11. september 2001. Foto: iStockphoto

▲ **Osama bin Laden drept.** Al-Qaida-lederens siste skjulested i Abbottabad i Pakistan. Vil hans død markere et gjennombrudd i kampen mot terrorisme? *Foto: AFP photo/Adnan Ali*

▲ **"Trusebomberen".** Umar Farouk Abdulmutallab lyktes ikke med terrorangrepet der han smuglet eksplosiver i undertøyet inn på et fly på vei fra Amsterdam til Detroit 1. juledag 2009. *Illustrasjon: EPA/Jerry Lemenu*

▲ **Press mot Pakistan.** Pakistanske stammemedlemmer i Nord-Waziristan protesterer mot USAs droneangrep. Presset mot pakistanske stammeområder økte etter at bin Ladens skjulested ble funnet i Abbottabad. *Foto: AFP Photo/Thir Khan*

lige grupper angriper nå oftere regimemål, mens revolusjonære grupper går oftere på vestlige mål. I noen tilfeller er hybridiseringen kommet så langt at det er umulig å si hva som er gruppens hovedfiende; dette gjør målutvelgelsen uforutsigbar. Én gruppe har imidlertid konsekvent fokusert på vestlige mål gjennom hele 2000-tallet, nemlig det såkalte "sentrale al-Qaida".

Det sentrale al-Qaida

Dette er restene av det opprinnelige al-Qaida, organisasjonen som ble grunnlagt i 1988 og som hadde sin gullalder under Talibanregimet i Afghanistan fra 1996 til 2001. Etter invasjonen av Afghanistan høsten 2001 flyttet de øverste rekkene i denne organisasjonen til Pakistan. Toppledere som Osama bin Laden, Ayman al-Zawahiri og Khalid Sheikh Mohammed gikk helt under jorden, mens mellomlederne slo seg ned i stammeområdene mellom Afghanistan og Pakistan, hvor de etablerte små, mobile treningsleirer.

Leirene i Nordvest-Pakistan ble brukt til å trene opp rekrutter til nye terrorangrep mot Vesten. Gjennom hele 2000-tallet jobbet organisasjonen hardt for å gjennomføre store angrep som kunne opprettholde dets rykte som verdens farligste terrorgruppe. Den lyktes bare i begrenset grad, fordi den har vært under et enormt etterretningspress gjennom hele 2000-tallet og under bombardement fra amerikanske droner siden 2008. Av samme grunn forble organisasjonen relativt liten; i 2010 estimerte amerikansk etterretning antallet utenlandske jihadister i Nordvestgrenseprovinser til ca. 300 personer. Kjerneorganisasjonen har etter alt å dømme vært svært lukket og på vakt mot infiltrasjonsforsøk.

Selv om dette er den mest sagnomsuste delen av hele al-Qaida-bevegelsen, er det paradoksalt nok også den vi vet minst om, fordi det finnes så lite pålitelig informasjon om dens indre anliggender etter 2001. Både organisasjonen selv og dens erkefiende CIA har vært svært tilbakeholdne med slik informasjon; derfor vet vi lite om hvordan organisasjonen har vært strukturert på nivåene under topplederne Osama bin Laden og Ayman al-Zawahiri. Vi har heller ikke visst hvor de øverste lederne har oppholdt seg i denne tiårsperioden, utover at de mest sannsynlig var i Pakistan. Det var en stor overraskelse for alle da det ble klart at Osama bin Laden hadde bodd i garnisonsbyen Abbottabad fra ca. 2005 til han ble drept av amerikanske spesialstyrker 2. mai 2011.

Raidet på Abbottabad vil antakelig svekke Det sentrale al-Qaida betydelig, delvis fordi det fjernet symbolet på lederskapets usårbarhet, og delvis fordi det framskaffet en mengde interne al-Qaida-dokumenter. Likvidasjonen av det svært sentrale al-Qaida-medlemmet Atiyat Abd al-Rahman sent i

august 2011 kan ha kommet som et resultat av etterretningsfunn gjort i Abbottabad. Enn så lenge synes imidlertid organisasjonen å overleve under al-Zawahiris ledelse. Sistnevnte sies å være mindre karismatisk og mer omstridt internt enn det bin Laden var, men han er samtidig en meget erfaren og skarp leder. Hans største utfordringer vil være å avklare sin egen suksesserrekke uten intern maktkamp, samt å opprettholde rekrutteringen til jihadisme etter folkeopprørene i Midtøsten. Her vil han imidlertid være delvis prisgitt al-Qaidas mange regionale avdelinger.

Avdelingene

I årene etter 11. september oppsto det en rekke grupper rundt om i den muslimske verden som erklærte sin lojalitet til Det sentrale al-Qaida og fungerte som dets regionale stedfortredere. Noen av disse var nye organisasjoner, grunnlagt av al-Qaida-medlemmer som hadde flyktet fra Afghanistan i 2001; andre var gamle grupper eller nettverk som valgte å slutte seg til al-Qaida. Alle gruppene må imidlertid forstås som uavhengige enheter. De oppsto av ulike grunner og har utviklet seg forskjellig, både med hensyn til operasjonell styrke og ideologisk retning. Kommunikasjonen og koordineringen mellom dem har vært begrenset, og de har hatt ulike forhold til Det sentrale al-Qaida i Pakistan.

En av de første filialene var "al-Qaida på Den arabiske halvøy" som oppsto i Saudi-Arabia i 2002 og ledet en terroroffensiv der fra 2003 til 2006. Den besto av saudiske al-Qaida-rekrutter som hadde blitt sendt hjem fra Afghanistan vinteren 2001-2002 med instruksjoner fra Bin Laden om å åpne en ny kampfront, under ledelse av Yusuf al-Uyayri. Organisasjonen hadde på det meste rundt 300 mann under våpen, men var et relativt lett bytte for saudisk politi fordi de manglet folkelig støtte.

Som en del av opprøret i Irak etter den USA-ledete invasjonen i 2003 vokste det fram en relativt stor organisasjon rundt den jordaniske Afghanistan-veteranen Abu Mus'ab al-Zarqawi. I 2004 tok gruppen navnet "Al-Qaida i Mesopotamia" og sverget troskapsed til bin Laden. Gruppen ble svekket etter al-Zarqawis død i 2006, men sluttet seg samme år til paraplyorganisasjonen "Den islamske staten i Irak", som overtok som al-Qaidas representant i Irak. Al-Qaida i Mesopotamia hadde et anstrengt forhold til moderorganisasjonen i Pakistan fordi førstnevnte tok i bruk svært blodige og kontroversielle taktikker som selvmordangrep mot shiamuslimske sivile og halshugging av gisler, noe som skadet al-Qaidas rykte i den muslimske verden.

I 2006 dukket enda en al-Qaida-avlegger opp da Abdelmalek Droukhal, lederen for

den algeriske gruppen "Groupe salafiste pour la prédication et le combat" (GSPC) sverget troskapsed til bin Laden og senere endret gruppens navn til "Al-Qaida i Det islamske Maghreb". GSPC hadde eksistert siden slutten av 1990-tallet, men ble svekket på 2000-tallet og trakk gradvis nærmere al-Qaida etter en serie lederskifter. Navnet signaliserer en regional nordafrikansk agenda, men det er i praksis en algerisk gruppe. Etter en serie større angrep på regimemål og vestlige mål i Nord-Algerie i 2007-2008, har gruppen de siste årene vært mest aktiv i grenseområdet Mali-Algerie med blant annet en rekke kidnappinger og drap på vestlige turister.

Den fjerde og siste hovedfilialen til al-Qaida utviklet seg i Jemen fra 2006 og tok i 2009 navnet "al-Qaida på Den arabiske halvøy" etter den nedlagte saudiske gruppen ved samme navn. Denne nye organisasjonen, som i dag har ca 100-300 medlemmer, er den av al-Qaidas regionale avdelinger som har framvist størst vilje og evne til å gjennomføre terroraksjoner i Vesten. I desember 2009 klarte gruppen nesten å gjennomføre det største angrepet på amerikansk jord siden 2001 da den Jemen-trente nigerianeren Umar Farouk Abdulmutallab forsøkte å sprengte et fly over Detroit med eksplosiver skjult i underbuksene. Mye av gruppens internasjonale rekkevidde tilskrives jemenitt-amerikaneren Anwar al-Awlaqi, som knyttes til en rekke forsøk på å rekruttere unge muslimer i Vesten til terror siden 2010.

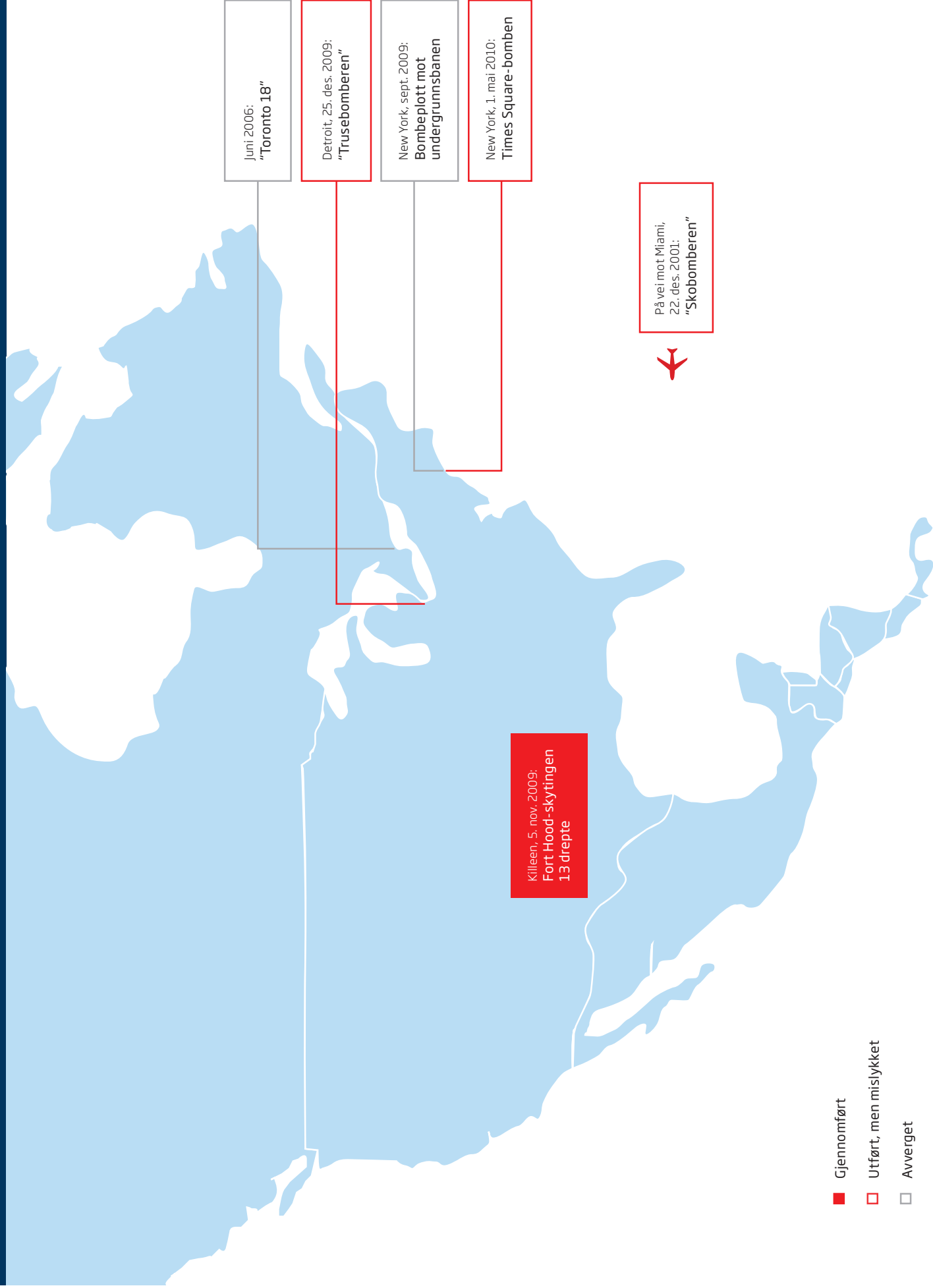
I tillegg til de ovennevnte gruppene som formelt underla seg Det sentrale al-Qaida, har vi også sett flere organisasjoner uttrykke sterk støtte til al-Qaida eller samarbeide med dem, uten å tre inn i en formell allianse. Dette gjelder blant andre den somaliske al-Shabaab-militsen som periodevis har hyllet al-Qaida og som har tatt imot et mindre antall arabiske fremmedkrigere siden dens framvekst på siste halvdel av 2000-tallet. Det samme gjelder det såkalte "Kaukasus-emiratet" i og rundt Tsjetsjenia. I tillegg har Det sentrale al-Qaida en rekke lokale samarbeidspartnere i Pakistan og Afghanistan, ikke minst det såkalte Haqqani-nettverket.

Det er verdt å merke seg at al-Qaida ikke har hatt organiserte underavdelinger i Vesten fordi det er svært vanskelig å opprettholde hemmelige strukturer over tid i digitaliserte og gjennomregulerte samfunn som Europa og USA. Her knyttes det størst bekymring til de uavhengige al-Qaida-sympatisørene.

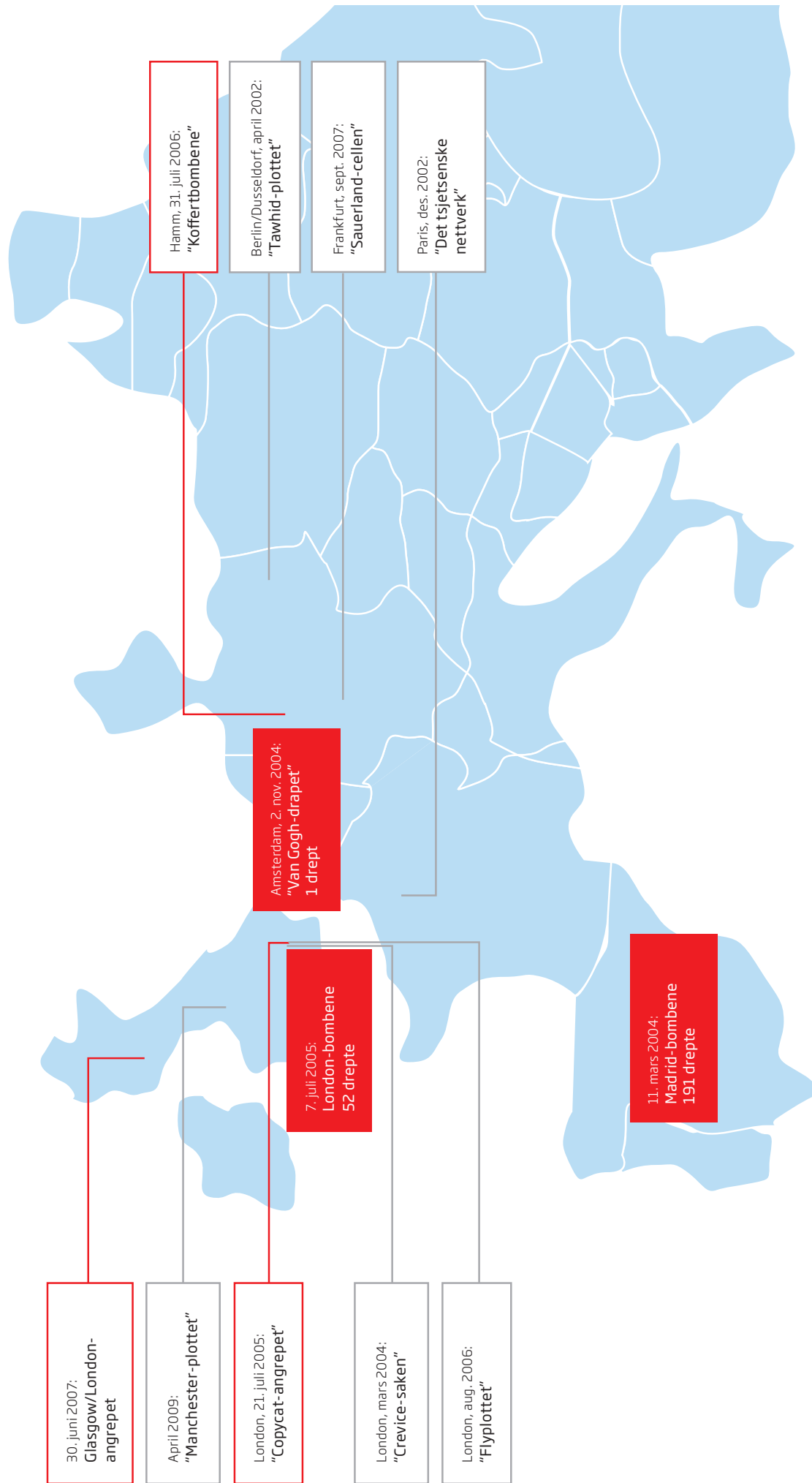
Sympatisørene

Al-Qaida er mer enn et konglomerat av organisasjoner – det er også en ideologisk bevegelse. Det er dette som forklarer den vedvarende høye tilstrømningen av rekrutter til de samme organisasjonene. Bin Laden og andre al-Qaida-ideologer har lykket i

Islamistiske terroraksjoner i USA/Canada siden 11. september 2001

Islamistiske terroraksjoner i Europa siden 11. september 2001

å formulere et enkelt budskap som appellerer til unge muslimers solidaritetsfølelse og som lett lar seg formidle gjennom blant annet internettpropaganda. Internett har vært avgjørende for spredning av al-Qaidas ideologi.

Det er svært vanskelig å anslå størrelsen på den ideologiske al-Qaida-bevegelsen eller si noe om dens utvikling fra år til år, men alt tyder på at den lever i beste velgående. Internettet er fortsatt fullt av jihadistpropaganda, og al-Qaidas enkle budskap om en vestlig konspirasjon mot islam vil ha en viss appell så lenge det finnes konfliktsoner i den muslimske verden.

Mange kommentatorer har uttrykt forventning om at de arabiske folkerevolusjonene våren 2011 vil bidra til å svekke al-Qaidas ideologiske appell over tid. Dette håpet er velbegrunnet, for de sekulære og fredelige opprørene i Tunisia og Egypt illustrerte al-Qaidas politiske irrelevans og signaliserte at politisk endring er mulig uten bruk av vold. Men det er ingen tegn til at al-Qaidas ideologi vil dø ut med det aller første. Konfliktene i Palestina, Afghanistan, Irak, Kashmir og andre steder er fortsatt uløste, og vestlige land bombet nylig et nytt muslimsk land, Libya.

“Lederstyrt” og “ledersløs” jihad

De siste årene har terrorismeforskerne Bruce Hoffman og Marc Sageman høylytt diskutert den relative betydningen av formelle organisasjonsstrukturer i islamistiske terroraksjoner mot Vesten. Hoffman hevder at Det sentrale al-Qaida fortsatt utøver kommando og kontroll over viktige terrorkomplott i Vesten, mens Sageman mener den største trusselen kommer fra selvradikaliserede celler uten direkte tilknytning til al-Qaida. Debatten har viktige implikasjoner for valg av kontraterrorstrategi, og ikke minst for synet på nytteverdien av det vestlige militære nærværet i Afghanistan. Hvis Det sentrale al-Qaida ikke lenger er den viktigste kilden til store terroraksjoner i Vesten, faller hoveddrasjonalet for krigen bort.

Realiteten er, ikke overraskende, at begge har litt rett. Terrortrusselen mot Europa og USA er både lederstyrt og ledersløs på en gang. Mens de fleste aksjonene på tidlig 2000-tall kunne spores til Afghanistan/Pakistan, ser vi nå et blandet bilde hvor noen planlagte aksjoner har al-Qaida-forbindelser, mens andre ikke har det.

I tillegg faller mange terrorplaner i en mellomkategori hvor en ser koplinger til en utenlandsk krigssone, men få tegn til styring fra en etablert terrorgruppe. En person kan radikaliseres i Vesten, reise til et konfliktområde for å trene eller krige, for så å reise hjem og planlegge aksjoner på eget initiativ.

Fremmedkrigervirksomhet

Sistnevnte fenomen forekommer gjerne i forbindelse med såkalt fremmedkrigervirksomhet, som er viktig for å forstå jihadisme i Vesten. Fremmedkrigere er personer som reiser utenlands for å kjempe i andre muslimers kriger, det være seg i Afghanistan, Irak, Tsjetsjenia eller andre steder. Det er langt flere muslimer i Vesten som blir fremmedkrigere enn som gjennomfører terroraksjoner der de bor, fordi de aller fleste mener det er mer legitimt å delta i en noenlunde konvensjonell konflikt enn å drepe sivile i et land i fredstid.

Fremmedkrigere foretrekker vanligvis konflikter hvor muslimer kjemper mot ikke-muslimer. Det er en av grunnene til å forvente en viss tilstrømming av fremmedkrigere til Libya i de neste par årene. Selv om konflikten i realiteten involverer to muslimske parter, vil jihadister anse den som en interreligiøs konflikt fordi vestlige styrker støttet en av partene.

Noen fremmedkrigere radikaliseres imidlertid av utenlandsoppholdet og utvikler en motivasjon til å gjennomføre terror i Vesten. Dette gjelder kun et lite mindretall av de som reiser ut, men til gjengjeld er de som returnerer med en slik motivasjon spesielt farlige. Empiriske studier viser at deltakelse av en utenlandsveteran i et terrorkomplott dobler sannsynligheten for at det får dødelig utfall. Selv om det er relativt få som returnerer for terror, er det såpass mange som reiser ut at de utgjør en betydelig utfordring for vestlige etterretningstjenester.

Internetttradikalisering og soloterrorisme

Gjennom hele 2000-tallet har vi sett en dramatisk økning i kvantiteten og kvaliteten på jihadistpropaganda på internett. I første halvdel av tiåret så vi også en enorm vekst i internett-trafikken til al-Qaida-vennlige diskusjonsfora og andre radikale nettsteder. Mot slutten av 2000-tallet synes trafikken å ha gått noe ned, kanskje delvis på grunn av etterretningstjenestenes aktive innsats for å undergrave og overvåke aktiviteten på radikale nettsteder. De siste par årene har vi imidlertid sett at jihadistpropaganda i økende grad spres på mainstream-plattformen som *Facebook* og *Youtube*. Vi ser også at tekster og videoer gjøres tilgjengelig på mange flere språk enn tidligere, inkludert på engelsk og andre vestlige språk. Alt dette gir grunn til bekymring, for det gjør propagandaen lettere tilgjengelig for et større publikum.

En særlig urovekkende utvikling er de siste årenes økning i antallet tilfeller av personer som radikaliseres hovedsakelig på internett og ikke gjennom trening utenlands eller sosialisering innenlands. Det dreier seg foreløpig ikke om mange personer, men de representerer en stor utfordring for sikker-

hetstjenestene fordi de er langt vanskeligere å oppdage.

Den trusselen som er aller vanskeligst å oppdage kommer fra såkalte “ensomme ulver” som radikaliseres av internett-propaganda, holder en lav profil på diskusjonsfora, og som planlegger terroraksjoner helt alene. Eksempler på dette er Roshonara Chaudry, som knivstakk et britisk parlamentsmedlem i 2010, og Arid Uka, som skjøt amerikanske soldater ved Frankfurt-flyplassen samme år. Det mest skremmende eksempelet er imidlertid Anders Behring Breivik, den høyreekstreme terroristen bak Oslo-aksjonen 22. juli i år, som i skrivende stund synes å ha operert alene. Det er bekymringsfullt at Breivik har etterlatt seg et manifest som forklarer i detalj hvordan en kan operere som soloterrorist, både fordi det kan inspirere likesinnede og fordi det kan hjelpe jihadister som ønsker å operere alene. Al-Qaida er kjent for å hente taktisk inspirasjon fra mange steder, inkludert fra sine fiender.

Nye taktikker

Terrorister er generelt svært konservative i valg av våpen, og bomber og geværer er fortsatt terroristenes standardvåpen. Al-Qaida og relaterte grupper har lenge foretrukket eksplosiver. Det sentrale al-Qaidas varemerke har lenge vært simultanangrep med flere store bomber.

Frykten for at terrorister vil kunne anskaffe og bruke kjemiske, biologiske, radiologiske eller sågar atomvåpen har vært et sentralt tema i debatten om internasjonal terrorisme i en årrekke. Al-Qaida har imidlertid vært relativt lite opptatt av denne type våpen sammenlignet med enkelte andre grupper. Foreløpig tyder lite på at al-Qaida-relaterte grupper har maktet å utvikle effektive ikke-konvensjonelle våpen. Selv om sannsynligheten for slike angrep er lav, må vi ta muligheten alvorlig fordi konsekvensene kan være så store.

Vi kan spore to viktige taktiske utviklings-trekk i jihadistbevegelsen. Den tydeligste er spredningen av selvmordsterrorisme. Mens det på 1990-tallet var svært få aktører som benyttet selvmordsbombere, er det i dag knapt noen jihadistgruppe som ikke har gjennomført selvmordsaksjoner.

En annen utvikling går i retning av økt bruk av håndvåpen, inspirert av Lashkar-e-Tayyibas svært dødelige Mumbai-aksjon i 2008. Sommeren 2010 var europeiske sikkerhetstjenester i alarmberedskap over lengre tid på grunn av meget troverdig etterretning om et forestående Mumbai-inspirert angrep i Europa. Effekten av Anders Behring Breiviks groteske skytemassakre i på Utøya 22. juli 2011 vil sannsynligvis også bli notert av jihadist-strategene. Taktisk læring mellom terrorgrupper på tvers av ideologiske

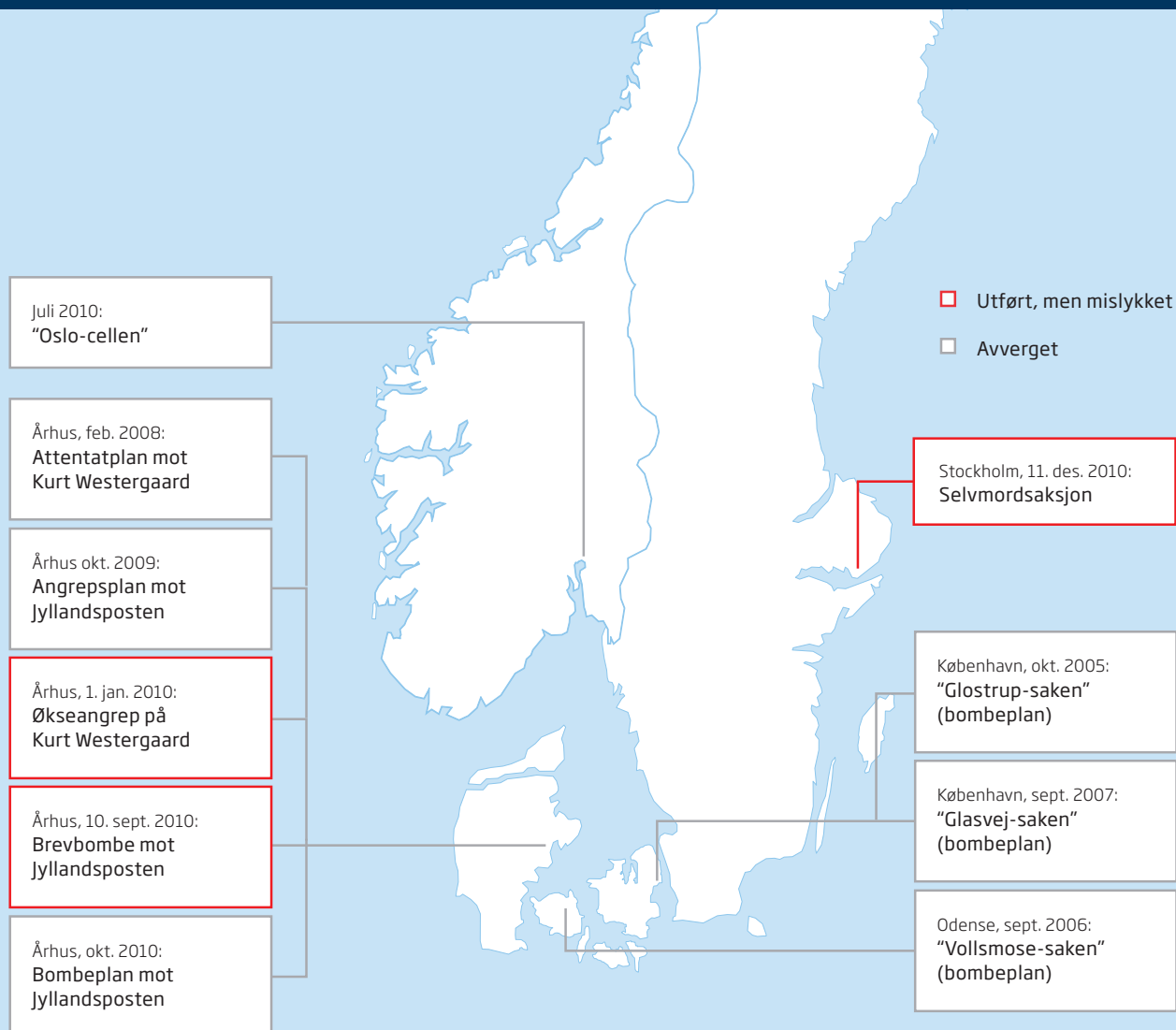

▲ **Ti terrorangrep i India.** Hotel Taj Mahal i Mumbai var ett av stedene som ble angrepet av islamistiske terrorister 26. - 29. november 2008. Foto: AP Photo/ David Guttenfelder, File

◀ **"Manifestet".** 22. juli, bare timer før angrepene i Oslo og på Utøya, sendte Anders Behring Breivik ut et 1500-siders dokument til en rekke mottakere på e-post. Foto: Reuters/Francois Lenoir

Islamistiske terroraksjoner i Skandinavia siden 11. september 2001

skillelinjer er et veldokumentert historisk fenomen.

Økt aktivitet i Skandinavia

Siste halvdel av 2000-tallet så vi en betydelig økning i antallet planlagte terroraksjoner i Skandinavia (se illustrasjon s. 10). Særlig Danmark har vært offer for en lang rekke attentatforsøk, hvor Muhammed-karikaturene ofte har vært oppgitt som hovedmotivasjon. Også Sverige kom farlig nær en massakre i desember 2010 da selvmordsvesten til en svensk-irakisk jihadist eksploderte litt for tidlig, få meter fra Stockholms travleste handlegate.

Sommeren 2010 fikk også Norge sin første angivelige terrorsak med al-Qaida-tilknytning, da tre personer ble pågrepet i Oslo og Frankfurt, mistenkt for å ha planlagt en terroraksjon i Norge. I skrivende stund har dom i saken ikke falt.

Norge har tidligere blitt erklært som et legitimt mål for al-Qaida ved flere anledninger, inkludert av nåværende toppleder Ayman al-Zawahiri. Norges militære nærvær i Afghanistan, behandlingen av Mullah Krekar, samt publiseringen av Muhammed-tegnningene er alle faktorer som har satt oss på jihadistenes ideologiske verdenskart. Norges bombing i Libya i 2011 kan også ha vekket harme i visse miljøer.

En stadig mer kompleks trussel

I de ti årene som har gått siden 11. september 2001 har Det sentrale al-Qaida i Pakistan blitt betydelig svekket. Derimot har det vokst fram en ideologisk bevegelse som lever i beste velgående, uavhengig av hvordan det går med moderorganisasjonen.

Det som samtidig har skjedd i Europa er at terrortrusselen er blitt langt mer kompleks enn den var på begynnelsen av 2000-tallet. Mens trusselen da kom primært fra Det sentrale al-Qaida, kommer den i dag *både* fra Det sentrale al-Qaida, fra organisasjoner som al-Qaida på Den arabiske halvøy, og fra uavhengige celler og enkeltaktivister. Mens jihadistnettverkene i Europa på den tiden var dominert av nordafrikanere, er de i dag langt mer multietniske, noe som kompliserer etterretningsarbeidet. Mens terroraktiviteten da var konsentrert i en håndfull land (Frankrike, Storbritannia og Tyskland) kan vi i dag ikke utelukke aksjoner i noen deler av Vest-Europa. I tillegg ser vi som nevnt nye radikaliseringsmønstre som internettradikalisering og soloaktivisme; disse erstatter ikke, men *supplerer* tidligere mønstre.

Som om ikke dette var nok, viste terrorangrepet i Oslo i 2011 at også andre aktører enn al-Qaida har vilje og evne til å gjennomføre massedrapsaksjoner i Norge og Europa. Oslo-angrepet er med rette blitt kalt Norges 11. september. Forhåpentlig står høyreekstremismen om ti år svakere enn al-Qaida gjør i dag.

Anbefalt videre lesning:

Peter Bergen, *The Longest War: The Enduring Conflict between America and Al-Qaeda* (New York: Free Press, 2011).

Thomas Hegghammer, "The Ideological Hybridization of Jihadi Groups," *Current Trends in Islamist Ideology* 9 (2009).

Thomas Hegghammer, *Jihad in Saudi Arabia: Violence and Pan-Islamism since 1979* (Cambridge: Cambridge University Press, 2010).

Thomas Hegghammer, "The Rise of Muslim Foreign Fighters: Islam and the Globalization of Jihad", *International Security* 35, 3 (2011), s. 53-94.

Brynjar Lia, *Globalization and the Future of Terrorism: Patterns and Predictions* (London: Routledge, 2005).

Brynjar Lia, "Al-Qaida's Appeal: Understanding its Unique Selling Points", *Perspectives on Terrorism*, 2, 8 (2008), s. 3-10.

Assaf Moghadam og Brian Fishman (red.), *Fault Lines in Global Jihad: Organizational, strategic and ideological fissures* (London: Routledge, 2011).

Petter Nesser, "Jihad in Europe: Why did jihadist terrorist plots occur in Europe when and where they did?", Dr. Philos.-avhandling, Universitetet i Oslo (kommer høsten 2011).

Hanna Rogan, "Al-Qaeda's online media strategies: From Abu Reuter to Irhabi 007", FFI/Rapport (2007).

Anne Stenersen, "Brothers in Jihad: Explaining the Relationship between al-Qaida and the Taliban, 1996-2001", Dr. Philos.-avhandling, Universitetet i Oslo (2011).

Truls Hallberg Tønnessen, "Motstand og politikk i Irak", *Babylon: Tidsskrift om Midtøsten og Nord-Afrika* 8, 1 (2010), s. 20-31.

Se www.ffi.no for flere publikasjoner om terrorisme av FFIs forskere.

Dette FFI-FOKUS gjør opp status for al-Qaida og jihadistbevegelsen ti år etter terrorangrepene mot USA den 11. september 2001. Det skisserer hovedfasene i al-Qaidas utvikling det siste tiåret og presenterer de viktigste trendene i dagens trusselbilde.

ARTIKKELFORFATTER

THOMAS HEGGHAMMER har jobbet med militant islamisme siden 2001, og leder FFIs prosjekt TERRA om internasjonal terrorisme og radikal islam.

Hegghammer har studert arabisk og Midtøsten-kunnskap ved Oxford, og har doktorgrad i statsvitenskap fra Institut d'Études Politiques i Paris. Han har gjort omfattende feltstudier i Midtøsten, og ga i 2010 ut boken "Jihad in Saudi Arabia: Violence and Pan-Islamism since 1979".

Heggammers forskning får stor internasjonal oppmerksomhet, og han er en aktiv bidragsyter i debatten om militant islamisme

og internasjonal terrorisme i inn- og utland. Foruten en rekke forskningsrapporter, foredrag og artikler bidrar Hegghammer med kommentarer til medier som NRK, CNN og The New York Times.

På www.ffi.no kan du lese mer om Thomas Hegghammer og andre forskere som er knyttet til FFIs TERRA-prosjekt. Hegghammer har også en egen nettside på www.hegghammer.com.

FFI KJELLER
Postboks 25
2027 Kjeller

Besøksadresse:
Instituttveien 20
2007 Kjeller

FFI HORTEN
Postboks 115
3191 Horten

Besøksadresse:
Karl Johansvern
3190 Horten

Telefon: 63 80 70 00
Telefaks: 63 80 71 15
Militær telefon: 505 70 00

www.ffi.no

FFI-FOKUS er FFIs tidsskrift for forsvarsfaglige emner. Tidsskriftet presenterer temaer fra hele bredden av FFIs forskning – alt fra forsvarsplanlegging til militærteknologiske forhold. Kontakt fokus@ffi.no for mer informasjon.